

УДК 378.015.31:17.022.1

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ

С. С. Рашидова, О. В. Клименко

Стаття присвячена практичним аспектам формування творчої, активної особистості сучасного педагога; розглянуто психолого-педагогічні умови розвитку педагогічної творчості у студентів педагогічних спеціальностей; запропоновано методику формування готовності до педагогічної творчості майбутнього викладача; доведено, що творча діяльність є важливою умовою розвитку сучасних педагогів.

Ключові слова: педагогічна творчість, творча особистість, творча діяльність, самореалізація, майбутній викладач.

Формулювання проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Сучасна гуманістична парадигма вищої освіти передбачає оволодіння педагогами системними знаннями щодо закономірних зв'язків людини з природою, світом та суспільством і формування свідомого й відповідального ставлення до особливостей становлення особистості у національному соціокультурному та освітньому просторі. Тому проблема якісної професійної підготовки майбутніх викладачів залишається актуальною в будь-якому суспільстві. У зв'язку з цим на сучасному етапі відбувається підвищення вимог суспільства до розкриття творчого потенціалу майбутніх викладачів, які не тільки мають достатній запас професійних знань, умінь, навичок, а й готові успішно реалізувати свій творчий потенціал, володіють творчою індивідуальністю, здатні до педагогічної творчості та інноваційної діяльності; інтенсивно ведеться пошук і розробка оптимального змісту, форм і методів підготовки педагогічних кадрів, готових до професійної творчості, яка сприяє самоактуалізації і самореалізації як викладачів, так і їх вихованців.

Професійна діяльність викладача за своїм характером давно віднесена в наукових дослідженнях до творчих видів діяльності і розглядається як нелегкий труд. Її складність проявляється в

різномаїтті компонентів, в різноплановості взаємозв'язків між ними. Тож, викладацька діяльність нерозривно пов'язана з творчістю.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковане вирішення даної проблеми і на які спираються автори. Питання творчості цікавили людей з давніх давен. Так, Платон відносив до творчості все, створене людиною: «...усе, що викликає перехід з небуття у буття – творчість» [2; с.135]. Визначенням і осмисленням сутності творчості займалися також і такі філософи, як Ф. Шеллінг, Г. Гегель, Л. Фейєрбах та інші [4; с. 2- 41].

Визначенню понять «творчість», «творча особистість», «творча діяльність», їх сутності і змісту у філософській, педагогічній та психологічній літературі приділяється багато уваги. Серед науковців, що досліджували тему творчості: Б. Ананьєв, В. Андреев, Ю. Бабанський, С. Бондаренко, Р. Грановська, В. Кан-Калик, Я. Пономарьов, С. Сисоева, Н. Тализіна, В. Цапок та інші.

М.О. Бердяєв, А.Г. Спіркін, Л.В. Сохань віддають перевагу такому підходу до природи творчості, в якому розглядають її як діяльність, яка направлена на створення нових цінностей, і основну увагу приділяють критеріям новизни продукту творчої діяльності [3; с. 89, 93]; Л.С. Виготський, Я.О. Понамарьов, Н.Д. Нікандров Л.І. Рувинський та С.О. Сисоева пов'язують творчість із самореалізацією людини, з розвитком мотивації її творчої діяльності [5; с. 88, 94- 96].

Отже, дослідники творчості сходяться у тому, що творчість виявляється у діяльності. За влучним визначенням Л. Виготського, «...творчість – це діяльність людини, спрямована на створення нового...» [5, с. 27].

У педагогічній науці існує достатня кількість досліджень, присвячених питанням формування педагогічної творчості викладача. Рахується, що професія педагога не має бути не творчою, педагогічна діяльність – завжди творча діяльність, а педагог – творча особистість. Так, В. Сухомлинський, характеризуючи представників педагогічної професії, підкреслював: «Я знаю працівників десятків спеціальностей, але немає – я в цьому впевнений – людей більш допитливих, невгамовних, більш одержимих думками про творчість, ніж вчителі» [17].

У праці «Діалектика виховання і самовиховання творчої особистості» В.І. Андреев подає, на наш погляд, влучну структуру творчої особистості, яка включає: мотиваційно-творчу активність; інтелектуально-логічні властивості; інтелектуально-евристичні (пошук,

відкриття) здібності; моральні та духовні якості; вміння спілкуватися; індивідуальні особливості [1, с.126].

Російський психолог М.Г. Ярошевський, поряд з іншими дослідниками, вважає, що творчість має мотивований характер, і, досліджуючи напрямки мотивації творчості, віддає перевагу ціннісним орієнтаціям (зовнішні мотиви) і взаємодії логіки і готовності суб'єкта реалізувати задум (внутрішні мотиви) [6, с. 204]. Велика частина авторів (В.М. Бехтерев, Л.С. Виготський, Л.І. Анциферова, Д.Б. Ельконін, Я.О. Понамарьов та ін.) згодна з твердженням, що головною ознакою особистості є наявність внутрішньої (діяльнісна) мотивації, крім того важливими особливостями є незалежність, відвертість розуму і толерантне відношення до невизначених ситуацій [7, с. 142].

Вітчизняна дослідниця творчості С.О. Сисоева, розглядаючи особистість як системну якість індивіда, наполягає на тому, що творчість – це частка системи особистості, для якої характерна сукупність творчих якостей особистості, які забезпечують їй успіх у творчій діяльності [16, с. 122].

Найголовнішою проблемою при вивченні творчості є проблема носія творчого початку, особистості, яка творить.

У психологічному словнику зазначено, що творча особистість виникає лише внаслідок наявності у неї «...здібностей, мотивів, знань і вмінь, завдяки яким створюється продукт, який відрізняється новизною, оригінальністю, унікальністю» [15, с. 213].

Виділення раніше не вирішених частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Таким чином, гуманістична спрямованість праці сучасного викладача неможлива без компетентного і творчого здійснення педагогічної діяльності. За цієї умови творчий складник педагогічної праці останнім часом розглядається як найважливіший показник ефективності педагогічних дій. Адже педагог з нерозвиненою педагогічною творчістю відчуває серйозні труднощі у професійній діяльності.

Саме тому формування творчої особистості потребує особливої уваги, додаткових педагогічних впливів і напруги, що повинно враховуватися в системі вищої освіти. Предметом дискусій залишається проблема переважного впливу на творчу активність особистості внутрішніх або зовнішніх факторів, які сприяють її розвитку.

Метою статті є обґрунтування важливості та визначення практичних аспектів формування творчої особистості майбутнього викладача, а саме: виявлення психолого-педагогічних умов розвитку

сучасних педагогів; розробка і впровадження методики формування готовності до педагогічної творчості майбутнього викладача.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих результатів. Весь хід суспільного розвитку висуває науково-педагогічні кадри на передній план суспільного життя. І цим визначаються міра і характер педагогічної відповідальності. Концепція перебудови вищої освіти містить у собі створення умов для формування педагогічної творчості науково-педагогічних кадрів, зростання їхньої ініціативи, самостійності і відповідальності за навчання і виховання студентів відповідно до сучасних вимог [12, с.15].

Дослідниками виділяються організаційні та психолого-педагогічні умови формування творчості викладача у вищих навчальних закладах освіти. Систему професійної підготовки майбутнього викладача до педагогічної творчості В.І. Загвязинський доцільно пов'язує зі створенням таких організаційних умов, як забезпечення і реалізація теоретичного та методичного оснащення; спонукування до творчого розв'язання педагогічних завдань; сприяння розвитку тих здібностей, що необхідні для творчої діяльності [9, с. 29].

С. Сисоева виділяє такі психолого-педагогічні умови, що сприяють формуванню педагогічної творчості майбутнього викладача, як забезпечення можливості реалізації викладачем своїх здібностей у найважливішій сфері його життєдіяльності – трудовій; сприяння самовизначенню кожного викладача в усіх сферах вузівського життя через індивідуальний вибір; створення творчої атмосфери в колективі; своєчасна позитивна оцінка діяльності викладача та забезпечення соціального захисту викладача в умовах ринкової економіки, матеріальних умов його життя й праці [16, с.82].

В.І. Загвязинський вважає, що практична реалізація процесу формування педагогічної творчості викладача можлива лише тоді, коли вищі навчальні заклади будуть формувати у студентів настанову до педагогічної праці як творчої діяльності, розвивати готовність до постановки та розв'язання задач творчого характеру в навчально-виховній роботі [9, с. 31].

Поділяємо позицію Н.В. Кузьміної в тому, що глибоке знання викладачем особливостей та потенційних можливостей студентів, вміння використовувати та розвивати свої власні потенційні можливості в процесі спілкування з ними підвищують інтерес студентів

до навчання, викликають бажання творчо опанувати нові знання, вивчати навколишній світ, себе та інших людей в світі [11, с.18].

Перед вищими навчальними закладами постає не просте завдання, оскільки проблема формування педагогічної творчості майбутніх педагогів вимагає підготовки не просто освічених, озброєних знаннями викладачів, а фахівців, готових до творчого розв'язання поставлених перед ними задач навчально-виховного процесу.

Основними компонентами готовності до творчої професійної діяльності вважаються: знання про предмет і способи творчої діяльності; практичні вміння і навички щодо її виконання; розвиток мотиваційної, когнітивної, емоційно-вольової сфери та особистісних якостей фахівця.

Таким чином, формування готовності майбутнього викладача до педагогічної творчості розглядається як процес створення у навчально-виховній діяльності вищого навчального закладу з підготовки педагогів таких психолого-педагогічних умов, які сприяють активному засвоєнню теоретичних знань і практичних умінь з основ педагогічної творчості в процесі особистісно орієнтованої розвивальної взаємодії в системі «викладач-студент», розвитку творчих особистісних якостей майбутнього педагога.

Творчим педагогом може стати той, чий педагогічний талант буде доповнений спеціальною педагогічною освітою і буде розвинений у практичній педагогічній діяльності. Справжнім педагогом може і не стати той, хто сподівається тільки на свій педагогічний талант або ж тільки на отриману ним педагогічну освіту. Не можна очікувати закінчення вищого педагогічного навчального закладу, щоб потім у практичній діяльності стати справжнім творцем і майстром своєї справи. Необхідно саме у студентські роки набувати професіоналізму, розвивати свої творчі здібності. А для цього потрібна щоденна і наполеглива праця.

Отже, на сучасному етапі актуалізуються пошуки нових моделей організації навчального процесу у ВНЗ, спрямованих на досягнення максимального розвиваючого ефекту у процесі становлення особистості майбутнього викладача та реалізацію його творчого потенціалу.

При виділенні рівнів готовності майбутніх педагогів до творчості дослідницькі підходи можна поділити на дві групи: перший визначає рівні творчої професійної діяльності досвідчених педагогів (Ю. Бабанський, В. Загвязинський), а другий – рівні прояву педагогічної

творчості всіх викладачів, які прагнуть до творчості (В.Кан-Калик, Н.Кузьміна, С.Сисоєва, І. Раченко).

Для підтвердження теоретичних аспектів проблеми формування творчості викладача ми пропонуємо авторську діагностичну методику для експериментальної перевірки рівнів готовності майбутніх педагогів вищої школи до творчої діяльності. Для розробки діагностичної методики було використано пропозиції вчених В. Загвязинського, С. Сисоєвої, В. Кан-Калика, Н. Нікандрова та Л.М. Лузіної.

Оскільки основними характеристиками готовності студентів до педагогічної творчості у процесі професійної діяльності є формування позитивної мотивації, оволодіння ними психолого-педагогічними знаннями, вміннями і навичками, формами і методами творчого розвитку, усвідомлене вивчення новітніх педагогічних технологій, передового педагогічного досвіду своїх колег, то критеріями формування готовності майбутніх викладачів до творчості у процесі професійної діяльності вважатимемо мотиваційний, організаційний та операційно-діяльнісний.

До змістовних характеристик зазначених критеріїв віднесено:

- 1) **мотиваційний критерій** передбачає наявність у студентів високого рівня мотивації до педагогічної творчості, сформованість позитивних мотивів, відображає наявність прояву необхідних та спеціальних знань для реалізації творчої діяльності;
- 2) **організаційний критерій** передбачає наявність умінь та навичок, які дозволяють студенту використовувати особистісно-орієнтовані педагогічні технології у навчально-виховному процесі, аналізувати рівень власної готовності до творчої діяльності, характеризує майбутнього викладача з точки зору його вміння самостійно використовувати знання;
- 3) **операційно-діяльнісний критерій** включає професійну спрямованість та наявність особистісних якостей, що характеризують придатність майбутнього педагога до творчої діяльності [10, с. 47].

До показників сформованості останнього критерію як результату творчості можна зарахувати: вміння творчо працювати з навчальними підручниками, посібниками та періодичними виданнями; вміння знаходити необхідну інформацію в мережі Інтернет і творчо їх переробляти; вміння готувати наукові статті, інформаційні повідомлення, лекції і семінарські заняття з використанням активних,

інтерактивних, проблемних методів навчання; уміння здійснювати педагогічні дослідження, використовуючи низку теоретичних та емпіричних методів; уміння знаходити швидко і неординарне вирішення педагогічних задач; володіння інтуїцією і готовність до імпровізації у навчально-виховній діяльності.

На основі визначених критеріїв та показників, а також, беручи до уваги доробки Л.М. Лузіної [13], виокремимо рівні готовності майбутніх викладачів до творчої діяльності: *високий, середній і низький*.

I рівень (низький): майбутній викладач використовує переважно традиційні форми і методи роботи, творча діяльність не має систематичного характеру; студенти не усвідомлюють значення педагогічної творчості у процесі навчання та в майбутній професійній діяльності, у них відсутня позитивна мотивація до здійснення творчої діяльності; взаємодія з групою відбувається за традиційним алгоритмом класичного семінару або традиційної лекції, він володіє здебільшого репродуктивними методами; студент не готовий імпровізувати в незручних для нього змінних умовах навчально-виховного процесу, він не готовий нестандартно, оригінально вирішувати постійно виникаючі педагогічні завдання.

II рівень (середній) – студенти усвідомлюють значення педагогічної творчості у процесі навчання та в майбутній професійній діяльності, однак здебільшого керуються мотивами, що пов'язані з бажанням здобути хорошу освіту, мати хороші успіхи у навчанні; творчість тут виявляється на рівні доцільного вибору і вдалої переробки вже існуючої методики і досвіду навчання; у студента загалом формується система науково-педагогічних знань, умінь та навичок, які дозволяють в цілому успішно здійснювати викладання, приймати правильні рішення; однак, студенту ще складно імпровізувати в незручних для нього змінних умовах навчально-виховного процесу, він зазнає труднощів у прийнятті нестандартних, оригінальних рішень під час постійно виникаючих педагогічних завдань; разом з тим, студент демонструє у своїй діяльності готовність до педагогічної творчості.

III рівень (високий) – студенти чітко усвідомлюють значення педагогічної творчості у процесі навчання та в майбутній професійній діяльності, у них сформована позитивна мотивація до здійснення творчої діяльності; майбутній педагог використовує активні й інтерактивні, творчі та проблемні методи навчальної діяльності; студент демонструє повну самостійність у створенні власного продукту творчості (навчальної, виховної, наукової); демонструє як уміння

творчо переробляти вже існуючі здобутки інших, узагальнюючі професійні уміння, так і якісно нові підходи і форми роботи з аудиторією, в подачі матеріалу, в методах; творча індивідуальність виявляється у власному творчому стилі під час навчально-виховної діяльності; педагогічна творча діяльність здійснюється систематично.

Визначені критерії і рівні готовності майбутніх викладачів до творчої діяльності дозволили нам розробити діагностичну методику, яка відповідно до критеріїв складається з 3 блоків тестових завдань:

- **мотиваційного** щодо виявлення рівня мотивації до педагогічної творчості;
- **організаційного** щодо виявлення організаційних і самоорганізаційних умінь та навичок до творчої діяльності;
- **операційно-діяльнісного** щодо виявлення творчо-діяльнісних особистісних і професійних якостей, що характеризують придатність майбутнього педагога до творчої діяльності.

Дана діагностична методика була експериментально перевірена у подальшій роботі під час педагогічної практики.

В діагностиці прийняло участь 45 студентів початкових курсів (1-2) педагогічних спеціальностей СНУ ім. Володимира Даля. Результати продемонстрували, що більшість студентів початкових курсів не готові до творчої педагогічної діяльності, не усвідомлюють її необхідність, не вмотивовані на неї і не мають певних творчих здібностей. За результатами опитування, 28 з опитаних майбутніх викладачів мають I рівень (низький) готовності до творчої діяльності, що складає 62%; 11 – II рівень (середній), що складає 25% та 6 – III рівень (високий), що складає 13%.

Визначені психолого-педагогічні умови, отримані результати діагностичної методики дозволили нам визначити ефективні шляхи підготовки майбутніх фахівців до педагогічної творчості.

Для створення методики формування творчості майбутніх викладачів пропонується використовувати разом із традиційними і *нетрадиційні форми* організації роботи зі студентами, до яких відносимо:

- методичні об'єднання нетрадиційної форми організації;
- робота проблемних груп;
- засідання круглого столу;
- дискусії;
- ділові ігри;
- тренінги;

– творчі лабораторії.

Важливою передумовою формування творчих умінь та навичок у студентів є організація творчого процесу на заняттях і залучення їх до активної участі в ньому; ефективність формування творчих умінь і навичок забезпечуються комплексним підходом до вирішення цієї проблеми через залучення студентів до різних форм організації навчального процесу.

У зв'язку з цим ми перевірили розроблену методику формувального експерименту педагогічної творчості викладача вищої школи, під час розробки якої було враховано, що готовність майбутнього викладача до педагогічної творчої діяльності містить мотиваційний, організаційний та операційно-діяльнісний компоненти.

Складність та неоднозначність предмету дослідження, який містить вищезазначені компоненти, зумовили вибір методів. Розроблена тест-анкета «Самооцінка рівня готовності майбутніх викладачів до педагогічної творчості» надала нам змогу умовно розподілити майбутніх викладачів ВНЗ по рівнях сформованості творчих здібностей та умінь, а величезна кількість періодично виникаючих нестандартних проблем, з одного боку, і вічне прагнення людини до інновацій, з іншого, пояснюють вибір методів активізації творчого мислення.

Впровадження методики формування педагогічної творчості майбутніх викладачів вищої школи ми здійснювали в 3 етапи.

На **першому етапі** організували такі форми роботи:

1. Тренінгове заняття «Я роблю це так...» -- для формування впевненості студентів у правильному виборі професії, підвищення позитивної мотивації до здійснення творчої діяльності, стимулювання бажання підвищувати свій професійний рівень, активізування творчого потенціалу кожного майбутнього викладача.

2. Ділова гра «Поговоримо про толерантність». Метою запропонованої гри є: розкриття поняття «толерантність», «толерантна особистість»; визначення межі своєї толерантності; розвиток адекватної самооцінки, вміння аналізувати, приймати рішення; розвиток професійної самосвідомості, вміння коректно спілкуватися з одногрупниками.

3. Лекції, на яких аргументується і мотивується тема, чітко визначається мета і завдання, дається історіографія, використовуються різні рівні проблемного навчання, до структури яких входять елементи дослідницької роботи, розкриваються сучасні підходи і концепції,

використовується досвід роботи кращих викладачів ВНЗ, визначаються перспективи розвитку вищої школи і педагогіки, здійснюються міжпредметні і внутрішньопредметні зв'язки. На таких лекціях необхідно створити атмосферу наукового пошуку, організувати дискусію, у процесі якої розвивається творчий потенціал її учасників, образне і продуктивне мислення, творча уява, мовлення.

4. Семінарські і лабораторно-практичні заняття для розвитку творчого потенціалу студентів, на яких пропонуються творчі завдання різних рівнів складності: презентація власно створених книг-розробок, створення і вирішення педагогічних ситуацій, представлення передового педагогічного досвіду у вигляді електронних презентацій.

На **другому етапі** запропонували:

1. Тренінг «Від розвитку творчих здібностей майбутнього педагога до формування креативності», метою якого є: сформувати в учасників тренінгу уявлення про креативність, її роль у житті людини, шляхи формування і розвитку; допомогти кожному учаснику тренінгу усвідомити креативність у собі і необхідність її розвитку; усвідомити перешкоди прояву креативності і шляхи її подолання.

2. Семінар-практикум «Майстерня креативу». В даному заході використовуються методи оптимізації накопичення та структуривання знань, схеми збору та аналізу попередньої інформації, теорія рішення винахідницьких задач. Семінар складається з набору ігор та вправ для активізації творчої активності його учасників, а саме:

- вправа «Визначення понять»;
- вправа «Швидкі асоціації»;
- вправа «Пошук спільних ознак»;
- вправа «Флешбоун»;
- інтерактивна гра «Системний оператор».

3. Ділова гра «Мистецький суд», метою якої є активізація творчого потенціалу учасників ділової гри; створення сприятливої атмосфери для невимушеного обміну думками; розгляд проблеми впливу творів мистецтва на розвиток творчого потенціалу студентів та визначення шляхів поліпшення роботи з даної проблеми.

4. Теоретичний семінар «Педагогічна піраміда знань». Мета семінару: наочно показати студентам, що практика міцно тримається на теорії та народній педагогіці; перевірити розуміння студентами понять «мораль» і «етика», «теорія» і «практика», «народна педагогіка»; повторити завдання морально-етичного виховання на сучасному етапі, основні методи, прийоми та форми роботи, які використовують

викладачі для здійснення цих завдань; формувати вміння працювати з літературою та іншими джерелами, відшукуючи новинки, інновації на задану тематику. Розвивати творчу активність, толерантність, креативність.

На **третьому етапі** було залучено студентів до самостійної розробки і проведення традиційних і нестандартних занять з використання різних форм роботи (на вибір студента), активних та інтерактивних методів; до інсценізації віршів, уривків творів, картин; організовано ток-шоу, створена власна творча лабораторія.

Для виявлення ефективності розробленої нами методики формування педагогічної творчості майбутнього викладача було запропоновано студентам повторно прийняти участь в опитуванні щодо виявлення їх рівня готовності до творчої діяльності і отримали показники, що свідчать про позитивну динаміку, а саме: I рівень (низький) – 17%, II рівень (середній) – 57%, III рівень (високий) – 26% опитаних.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Підводячи підсумок, слід зазначити, що педагогічна творчість викладача складна та багатогранна діяльність, яка може формуватися за наявності ряду факторів, носить мотиваційний характер і потребує певних підходів, комплексу заходів та специфічних умов, і саме педагогічна творчість – є запорукою як успішної діяльності самого викладача, так і становлення особистості вихованця.

Доведено, що творчість у педагогічній практиці проявляється: в ефективному, доцільному використанні кимось створеного досвіду в нових умовах; в удосконаленні традиційних форм і методів відповідно до нових завдань; в освоєнні наукових і методичних розробок і їх творчій переробці; в умінні використовувати інтуїцію і імпровізувати; в умінні прогнозувати, планувати і фантазувати; в умінні розвивати ідеї і бачити варіанти їх вирішення; виявляти нові закономірності навчання і виховання; в умінні вести експериментальну, дослідницьку роботу; в умінні швидко і оригінально вирішувати постійно виникаючі педагогічні завдання тощо.

Творчість – необхідна умова становлення самого педагога, його самопізнання, розвитку і розкриття як особистості, бо саме педагог творить нову особистість, яка житиме в суспільстві, стане його невід'ємною часткою.

Проблема формування творчої особистості педагога, розвитку його творчої діяльності сьогодні повною мірою не вирішена. На

сучасному етапі актуалізуються пошуки нових моделей організації навчального процесу у ВНЗ, спрямованих на досягнення максимального розвиваючого ефекту у процесі становлення особистості майбутнього викладача та реалізацію його творчого потенціалу.

Література

1. Андреев В. И. Диалектика воспитания и самовоспитания творческой личности / В. И. Андреев. – Казань, 1988. – 228 с.
2. Бабанский Ю. К. Избранные педагогические труды / Ю. К. Бабанский. – М.: Педагогика, 1989. – 378 с.
3. Балл Г. О. Про психологічні засади формування готовності до професійної праці / Г. О. Балл. – К., 1994. – 384 с.
4. Бердяев Н. А. Самопознание (опыт философской автобиографии) / Н.А. Бердяев. – М.: Международные отношения, 1990. – 306 с.
5. Выготский Л. С. Воображение и творчество в детском возрасте / Л.С. Выготский. – М.: Просвещение, 1991. – 94 с.
6. Гамезо М. В., Домашенко И. А. Атлас по психологии / М. В. Гамезо, И. А. Домашенко. – М.: Просвещение, 1986. – 272 с.
7. Даниленко Л. І. Формування та розвиток творчого потенціалу педколективу / Л. І. Даниленко // Рідна школа. –1996. – № 10. – С. 28 – 32.
8. Зязюн І. А. Педагогічна майстерність / І. А. Зязюн. – К.: Вища школа, 1997. – 349 с.
9. Загвязинский В. И. Педагогическое творчество учителя / В. И. Загвязинский. – М.: Просвещение, 1987. – 159 с.
10. Кан-Калик В. А., Никандров Н. Д. Педагогическое творчество учителя / В. А. Кан - Калик, Н. Д. Никандров. – М., 1987. – 159 с.
11. Кузьмина Н. В. Методы исследования педагогической деятельности / Н. В. Кузьмина. – Л., 1970. – 127 с.
12. Лук А. Н. Мышление и творчество / А. Н. Лук. – М.: Политиздат, 1976. – 144 с.
13. Лузина Л. М. Формирование творческой индивидуальности учителя в педвузе / Л. М. Лузина. – Ташкент, 1986. – 265 с.
14. Поташник М. М. Педагогическое творчество / М. М. Поташник. – К., 1988. – 60 с.
15. Приходько Ю. О., Юрченко В. І. Психологічний словник-довідник / Ю. О. Приходько, В. І. Юрченко. – К.: Каравела, 2012. – 328 с.
16. Сисоева С. О. Основи педагогічної творчості вчителя / Сисоева С. О. – К.: ІСДОУ, 1994. – 112 с.
17. Сухомлинский В.А. Сто советов учителю / В.А. Сухомлинский. – К.: Рад.шк.,1984.-254 с.

ФОРМИРОВАНИЕ ГОТОВНОСТИ БУДУЩЕГО ПРЕПОДАВАТЕЛЯ К ПЕДАГОГИЧЕСКОМУ ТВОРЧЕСТВУ

С. С. Рашидова, Е. В. Клименко

Статья посвящена практическим аспектам формирования творческой, активной личности современного педагога; рассмотрены психолого-педагогические условия развития педагогического творчества у студентов педагогических специальностей; предложена методика формирования готовности к педагогическому творчеству будущего преподавателя; доказано, что творческая деятельность является важным условием развития педагогов.

Ключевые слова: педагогическое творчество, творческая личность, творческая деятельность, самореализация, будущий преподаватель.

FORMATION OF READINESS OF THE FUTURE TEACHERS TO PEDAGOGICAL CREATIVITY

S. S. Rashydova, E.V. Klimenko

The article deals with the practical aspects of forming of creative and active personality of a modern teacher; the psychological and pedagogical conditions of development of teachers have been examined; methods of forming of readiness to pedagogical work of the teacher of higher school has been offered; it is proved that creative activity is the important condition of teachers' development.

Keywords: pedagogical creative work, creative personality, creative activity, self-realization, future teacher.

Рашидова Світлана Станіславівна – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри педагогіки Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (м. Сєвєродонецьк, Україна). E-mail: svetlana101068@gmail.com.

Rashydova Svitlana Stanislavivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Pedagogics of the Volodymyr Dahl East Ukrainian National University (Severodonetsk, Ukraine). E-mail: svetlana101068@gmail.com

Клименко Олена Вікторівна – магістрант на здобуття кваліфікації педагог вищої освіти Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, завідувач КЗ «Лисичанський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №1 «Шпачок» (м. Сєвєродонецьк, Україна). E-mail: lusya4571@gmail.com

Klymenko Olena Viktorivna – Undegraduate for acquiring of qualification of a Teacher of the Higher Education of the Volodymyr Dahl East Ukrainian National University, Head of the Communal Establishment "Lysychansk Preschool Educational Establishment (Day Care Center) №1 "Shpachok" (Severodonetsk, Ukraine). E-mail: lusya4571@gmail.com